

บทที่ 6

กระทำโดยพลาด

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 60 บัญญัติว่า “ผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น แต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นเพราะฐานะของบุคคลหรือเพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย มิให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น”

การกระทำโดยพลาดเป็นเรื่องกระทำโดยเจตนา ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งแล้วว่าเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาด หากในเบื้องต้นผู้กระทำไม่มีเจตนาแล้ว แม้ผลจะเกิดแก่บุคคลใดก็ตาม ก็ไม่ใช่การกระทำโดยพลาด และการกระทำพลาดไปโดยประมาทนั้นก็ไม่มี เพราะถ้าเป็นเรื่องการกระทำโดยประมาทแล้วพลาดไป ผลเกิดแก่บุคคลอื่นก็เป็นเรื่องประมาทนั่นเอง

ตัวอย่าง จำเลยคิดว่าคนร้ายมาจัดห้อง จึงใช้ปืนยิงชู่ ยิงโดยไม่เห็นตัวและยิงลงต่ำไม่ประสงค์ให้ถูกใคร หากเผชิญกระสุนไปถูกไม้คร่าวแล้วฉลบไปถูกคนที่เข้าใจผิดว่าเป็นคนร้าย ดังนี้ ถือว่าจำเลยไม่มีทั้งเจตนาฆ่าและเจตนาทำร้าย (ฎีกาที่ 509/2502)

หลานผู้ตายใช้ขวดตีจำเลยที่ตัดดอกไม้จนเข้าทรวงตอกจากเก้าอี้ ผู้ตายเข้าไปลื้อคอและดึงคอเสื้อจำเลยไว้พร้อมกับพูดว่าเอาให้ตาย และมีคนอีกกลุ่มหนึ่งกรูกันเข้ามาจะรุมทำร้ายจำเลย จำเลยสะดุ้งหลุดแล้วชักปืนออกมาชู่ โดยหันปากกระบอกปืนขึ้นฟ้า พร้อมกับตะโกนว่าอย่าเข้ามา ทันใดนั้นมีคนเข้ามาตะปบปืนในมือจำเลยเพื่อจะแย่งปืน ปืนลั่นขึ้น 1 นัด กระสุนถูกผู้ตายล้มลงถึงแก่ความตาย จำเลยวิ่งหนี แต่คนกลุ่มนั้นวิ่งไล่ตามจะทำร้ายจำเลย จำเลยยิงปืนชู่ขึ้นฟ้าอีก 1 นัด แล้ววิ่งไปได้เหนื่อยหนึ่งก็หมดสติล้มลง กระสุนปืนนัดที่สองพลาดไปถูกผู้เสียหายบาดเจ็บสาหัส เมื่อจำเลยเจตนายิงขึ้นฟ้าเพื่อชู่แล้ว ก็ถือว่าไม่มีเจตนา ฆ่า จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานฆ่าผู้ตายหรือพยายามฆ่าผู้เสียหาย ก็คือไม่ได้ว่ามีเจตนา ฆ่า จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานฆ่าผู้ตายหรือพยายามฆ่าผู้เสียหาย และจะถือว่าจำเลยกระทำให้ผู้อื่นตายโดยประมาทหรือรับอันตรายสาหัสโดยประมาทมิได้ (ฎีกาที่ 1961/2528)

จำเลยใช้ด้ามปืนตีศีรษะ ว. แดกเลือดไหล แล้วกระสุนปืนลั่นไปถูก ค. ตาย และ ส. ได้รับบาดเจ็บ จำเลยย่อมมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ว. ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 แต่เมื่อข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาใช้ปืนยิงเพื่อฆ่าหรือทำร้าย ว. กรณี จึงมิใช่เป็นการที่จำเลยมีเจตนากระทำต่อ ว. แต่ผลของการกระทำเกิดแก่ ค. และ ส. โดย พลาด จำเลยจึงไม่มีความผิดตามมาตรา 290, 295 ประกอบด้วยมาตรา 60 อย่างไรก็ตาม เมื่อการที่กระสุนปืนลั่นเป็นผลให้ ค. ตาย และ ส. ได้รับบาดเจ็บนั้นเป็นเพราะความประมาท ของจำเลยในการใช้ปืนตี ว. จำเลยจึงมีความผิดตามมาตรา 291, 390 และถึงแม้ว่าโจทก์ ฟ้องว่าจำเลยกระทำโดยเจตนา แต่ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยกระทำโดยประมาท เช่นนี้ศาลก็ ลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนี้ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคสอง และวรรคสาม (ฎีกาที่ 917/2530)

จากบทบัญญัติในมาตรา 60 จะเห็นว่ากฎหมายบัญญัติว่าผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อ บุคคลหนึ่ง เมื่อทำไปแล้วผลของการกระทำนั้นไปเกิดกับอีกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลที่ได้รับ ผลร้าย กฎหมายให้ถือว่าผู้นั้นมีเจตนากระทำต่อบุคคลที่ได้รับผลร้ายด้วย นั่นคือกฎหมาย ถือว่าผู้กระทำยังมีเจตนากระทำต่อบุคคลแรกอยู่เหมือนเดิม และยังให้ถือว่าผู้กระทำมีเจตนา กระทำต่อบุคคลที่ได้รับผลร้ายนั้นด้วย เช่น ก. เจตนาฆ่า ข. จึงใช้ปืนยิงไปที่ ข. กระสุนปืน ไม่ถูก ข. แต่เลยไปถูก ค. ถึงแก่ความตาย ต้องถือว่า ก. มีเจตนากระทำต่อ ข. มิได้มีเจตนา เลยไปถึง ค. ด้วย แต่เมื่อกระสุนปืนไปถูก ค. เข้า กฎหมายให้ถือว่า ก. มีเจตนากระทำต่อ ค. ด้วย โดยโอนเจตนาที่ ก. มีต่อ ข. ไปเป็นมีต่อ ค. ด้วย

การกระทำโดยพลาดนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องเจตนาประสงค์ต่อผล หรือไม่ใช่เรื่องที่ผู้กระทำมี เจตนาเล็งเห็นผล กล่าวคือถ้าหากเป็นกรณีที่ผู้กระทำมีเจตนาเล็งเห็นผลหรือประสงค์ต่อผล แล้ว ก็ไม่ใช่เรื่องการกระทำโดยพลาด แต่เป็นเรื่องการกระทำโดยเจตนาธรรมดาตนเอง เช่น ต้องการยิงนาย ก. และก็เห็นแล้วว่ามินาย ข. นั่งอยู่ด้านหลัง กรณีนี้เป็นเรื่องที่ผู้กระทำ สามารถเล็งเห็นได้ว่า ถ้ายิงพลาดก็อาจจะถูก ข. แน่نون และถ้าหากยิงไปแล้ว ปรากฏว่า กระสุนปืนถึง ข. กรณีนั้นนอกจากผู้กระทำมีเจตนาฆ่า ก. ก็ยังมีเจตนาฆ่า ข. ด้วย เพราะเป็น กรณีที่เล็งเห็นผล

มีปัญหาว่า การที่กฎหมายเขียนไว้ว่า "พลาด" นั้น หมายถึงว่า จะต้องเป็นการ กระทำที่ไม่ถูกบุคคลที่ผู้กระทำมีเจตนาหรือประสงค์จะทำร้ายหรือฆ่า แต่ได้เลยไปถูกบุคคลหลัง อย่างนี้ใช่หรือไม่

การพิจารณาคำว่า "พลาด" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง พลัง ผิด คลาด ไกลไป ไม่ถูกที่ แต่คำว่า "พลาด" ตามมาตรา 60 นี้เป็นเรื่องที่กฎหมายให้ถือว่า ผู้กระทำมีเจตนาต่อบุคคลหลังด้วย แม้ผู้กระทำจะไม่มีเจตนาถึง เมื่อเป็นอย่างนี้ก็แสดงว่า การกระทำโดยพลาด หมายความว่า ผลของการกระทำพลาดไปถูกบุคคลอื่นซึ่งผู้กระทำ ผิดไม่มีเจตนากระทำต่อ ทั้งนี้ไม่ว่าผลจะเกิดขึ้นแก่บุคคลที่มีเจตนากระทำต่อหรือไม่

ยังมีนักนิติศาสตร์บางท่านเห็นว่าการกระทำโดยพลาดนั้น ผลของการกระทำจะต้อง ไม่เกิดกับบุคคลที่มีเจตนากระทำต่อ แต่ไปเกิดกับบุคคลที่สามเลย จึงเรียกว่าเป็นการกระทำ โดยพลาด ซึ่งถ้าตีความคำว่าพลาดเช่นนี้จะเป็นการตีความที่แคบไป เช่น นาย ก. เจตนาฆ่า นาย ข. จึงยิงนาย ข. ตาย การกระทำของนาย ก. สมดังเจตนาแล้ว แต่ปรากฏว่ากระสุนปืน ยังทะลุไปถูกบุคคลอื่นด้วย กฎหมายให้ถือว่านาย ก. มีเจตนากระทำต่อบุคคลที่ได้รับผลร้าย นั้นคือนาย ก. มีเจตนาฆ่าบุคคลอื่นด้วย และถ้าบุคคลที่ได้รับผลร้ายนั้นไม่ตาย นาย ก. ก็มีความผิดฐานพยายามฆ่า กรณีนี้การกระทำของนาย ก. เป็นการกระทำกรรมเดียว แต่ผิด กฎหมายหลายบท เกี่ยวกับปัญหานี้ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐานแล้วคือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 205/2516 วินิจฉัยว่า ผู้ตาย ผู้เสียหาย และจำเลย ร่วมดื่มสุรากันจนเมา แล้วผู้ตายกับจำเลยทะเลาะกัน ผู้เสียหายจึงชวนจำเลยกลับบ้าน ผู้ตายตามมาต่อและเตะ จำเลยจนล้ม ลุกขึ้นก็ยังคงถูกเตะอีก เมื่อผู้ตายเตะ จำเลยก็ใช้มีดปลายแหลมแทงสวนไปสอง สามครั้งถูกผู้ตาย ระหว่างนั้นผู้เสียหายเข้าขวางเพื่อห้าม จึงถูกมีดได้รับบาดเจ็บ ส่วนผู้ตาย ถึงแก่ความตาย การกระทำของจำเลยต่อผู้ตายเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ แม้จะ พลาดไปถูกผู้เสียหายเข้าด้วย ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 60 จะถือว่าจำเลยมี เจตนาแทงผู้เสียหายก็ดี แต่การกระทำของจำเลยก็เป็นผลสืบเนื่องจากจำเลยแทงผู้ตายเพื่อ ป้องกันสิทธิพอสมควรแก่เหตุ อันไม่เป็นความผิด จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ผู้เสียหายด้วย (ฎีกาที่ 205/2516)

ยัง 4-5 นัด เจตนาฆ่า ก. กระสุนถูก ก. ตาย ถูก ส. ได้รับอันตรายสาหัส เป็นความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 กับมาตรา 288, 80 อีกบทหนึ่ง คำพิพากษาต้องอ้าง ความผิดทั้ง 2 บท ให้ลงโทษตามมาตรา 288 บทหนัก (ฎีกาที่ 1937/2522)

ทั้งสองตัวอย่างนี้เป็นการกระทำโดยพลาดเช่นกัน เพราะแม้ว่าผลของการกระทำจะ เกิดแก่บุคคลที่จำเลยเจตนาจะกระทำ จะสมเจตนาของจำเลยหรือไม่ก็ตาม แต่ผลของการ กระทำไปเกิดแก่บุคคลอื่นด้วย และการกระทำของจำเลยเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท

ให้ลงบทหนัก แต่จำเลยอาจจะได้รับยกเว้นโทษเช่นกระทำด้วยความจำเป็น หรือการกระทำ
ของจำเลยไม่มีความผิดถ้าเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ ดังตัวอย่างฎีกาที่ 205/2516

ในมาตรา 60 ที่บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง” นั้น ผู้ทรงคุณวุฒิ
บางท่านเห็นว่า การกระทำโดยพลาดมิได้แต่เฉพาะบุคคลเท่านั้น ไม่รวมถึงทรัพย์สินด้วย แต่มี
นักนิติศาสตร์หลายท่านเห็นว่า คำว่าเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่งนั้นหมายถึงเจตนาที่จะ
กระทำความผิดต่อบุคคลหนึ่งนั่นเอง เมื่อมีการกระทำความผิดตามกฎหมายแล้วก็มีได้หลาย
ฐานความผิด อาจจะเป็นความผิดต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือเกียรติยศชื่อเสียง เช่น
เจตนาที่จะกระทำต่อทรัพย์สินของนาย ก. แต่เมื่อกระทำไปแล้ว ผลไม่เกิดกับทรัพย์สินของ
นาย ก. แต่ไปเกิดกับทรัพย์สินของนาย ข. กรณีนี้ถือว่า ผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อทรัพย์สิน
ของนาย ข. ด้วย เพราะคำว่ากระทำต่อบุคคลหนึ่งนั้น ถ้าไม่หมายความถึงความผิดอย่างอื่น
ด้วยนอกจากจะเป็นการกระทำความผิดต่อเนื้อตัวร่างกายแล้ว การกระทำความผิดอย่างอื่น
เช่น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ก็ไม่สามารถเอาผิดกับผู้กระทำได้ แม้จะเป็นการกระทำโดย
ประมาทก็เอาผิดไม่ได้ เพราะประมาท ทำให้เสียทรัพย์นั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ต้องรับผิด
ซึ่งจะไม่เป็นการยุติธรรมแก่เจ้าของทรัพย์ที่ได้รับผลร้ายได้ เช่น ตำรวจก่อนเห็นขวัตรงรถยนต์
ของแดงคู่อริ แต่ไม่ถูกรถของแดง พลาดไปถูกรถยนต์ของขาวกระเจกแตก ถ้าหากการกระทำ
โดยพลาดนี้มีได้เฉพาะบุคคลเท่านั้นแล้ว กรณีทำให้กระเจกของขาวแตกก็ไม่สามารถเอาผิด
กับดำได้ เพราะฉะนั้นการกระทำโดยพลาดนี้ถือว่ามีเจตนากระทำแก่

1. บุคคล (ชีวิต ร่างกาย เกียรติยศชื่อเสียง)
2. ทรัพย์สินของบุคคล

หลักเกณฑ์ในการกระทำโดยพลาด จากบทบัญญัติในมาตรา 60 สามารถแยก
หลักเกณฑ์ของการกระทำโดยพลาดได้ดังนี้

1. ต้องประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่าย
2. ผลร้ายที่เกิดโดยพลาดนี้ต้องเป็นผลประเภทเดียวกับที่เจตนากระทำ
3. ต้องถือเจตนาเดิมของผู้กระทำเป็นหลักในการวินิจฉัยผลร้ายที่เกิดจากการกระทำ
โดยพลาด

1. **ต้องประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่าย** ซึ่งแตกต่างจากการกระทำโดยสำคัญผิดตาม
มาตรา 61 การสำคัญผิดตามมาตรา 61 นั้นมีบุคคล 2 ฝ่ายคือ ผู้กระทำกับผู้ถูกกระทำเพราะ
สำคัญผิด แต่การกระทำโดยพลาดต้องมีบุคคล 3 ฝ่าย ได้แก่

- 1) ฝ่ายผู้กระทำ
- 2) ฝ่ายผู้ถูกกระทำคนแรกโดยผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อ
- 3) ฝ่ายที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำโดยพลาด

ตัวอย่างเช่น แดงต้องการฆ่าดำ จึงใช้ปืนยิงดำ กระสุนไม่ถูกดำพลาดไปถูกขาว ถึงแก่ความตาย ดังนี้ แดงเป็นฝ่ายผู้กระทำ ดำเป็นฝ่ายผู้ถูกกระทำคนแรกโดยแดงมีเจตนาฆ่า ขาวเป็นฝ่ายที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำโดยพลาด

2. ผลร้ายที่เกิดโดยพลาดนี้ต้องเป็นผลประเภทเดียวกับที่เจตนากระทำ หมายความว่าถ้าเจตนากระทำต่อบุคคล ผลร้ายที่เกิดขึ้นจะต้องเกิดขึ้นกับบุคคลด้วย หรือถ้าเจตนากระทำต่อทรัพย์ ผลร้ายที่เกิดขึ้นจะต้องเกิดขึ้นกับตัวทรัพย์เช่นกัน ถ้ามีเจตนากระทำต่อบุคคลแต่ผลร้ายที่เกิดจากการกระทำนั้นเป็นทรัพย์ ก็ไม่ใช่เป็นการกระทำโดยพลาดตามมาตรา 60 เพราะผลร้ายที่เกิดขึ้นเป็นคนละประเภทกับที่เจตนากระทำ เช่น แดงต้องการฆ่าดำ ใช้ปืนยิงดำ กระสุนพลาดไม่ถูกดำ แต่เลยไปถูกขาวถึงแก่ความตาย ผลร้ายที่เกิดขึ้นเป็นประเภทเดียวกับที่เจตนากระทำเพราะเป็นการกระทำกับบุคคลต่อบุคคล แต่ถ้ากระสุนที่แดงยิงดำนั้นเลยไปถูกกระजरถยนต์ของขาวแตก ก็ไม่ใช่การกระทำโดยพลาด เพราะผลร้ายที่เกิดขึ้นเป็นผลคนละประเภทกับที่เจตนากระทำ

กรณีความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์ก็เช่นเดียวกัน คือผลร้ายที่เกิดขึ้นจะต้องเกิดขึ้นกับตัวทรัพย์ด้วย เช่น แดงใช้ก้อนหินขว้างกระजरถยนต์ของดำ แต่พลาดไปถูกกระजरยนต์ของขาวกระजरแตก ผลร้ายที่เกิดเป็นประเภทเดียวกับที่เจตนากระทำ แต่ถ้าก้อนหินที่ขว้างไปนั้นเลยไปถูกคนเดินถนนที่ระยะแตก ก็ไม่ใช่เรื่องพลาด เพราะผลร้ายไปเกิดกับบุคคลซึ่งเป็นคนละประเภทกับที่แดงมีเจตนากระทำ

3. ต้องถือเจตนาเดิมของผู้กระทำเป็นหลักในการวินิจฉัยผลร้ายที่เกิดจากการกระทำโดยพลาด นั่นคือ เจตนาเดิมโอนไปสู่บุคคลที่ได้รับผลร้ายด้วย ตามหลักการกระทำโดยพลาดจะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา มิใช่อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นโดยมิใช่การกระทำของผู้นั้น เพราะฉะนั้นจึงต้องดูเจตนาเดิมของผู้กระทำว่ามีเจตนาฆ่าหรือเจตนา ทำร้าย หรือเจตนาทำให้เสียทรัพย์ หรือเจตนาประการใด กรณีที่เกิดผลร้ายจากการกระทำโดยพลาดกฎหมายให้ถือว่าผู้กระทำมีเจตนาต่อผู้ที่ได้รับผลร้ายนั้น เจตนาที่ผู้กระทำมีต่อผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำโดยพลาดนั้น จึงเป็นเจตนาเดิมของผู้กระทำที่มีเจตนากระทำต่อบุคคลที่ต้องการกระทำ เช่น แดงมีเจตนาฆ่าดำ ใช้ปืนยิงดำถูกแขนได้รับบาดเจ็บ แล้วกระสุนเลยไปถูกขาวได้รับบาดเจ็บเช่นกัน เจตนาเดิมของแดงคือเจตนาฆ่าก็โอนไปสู่ขาวผู้ได้รับผลร้ายด้วย แต่

ชาวไม่ตายก็เป็นเรื่องพยายามฆ่า และถ้าแดงมีเจตนาทำร้ายดำ โดยใช้มีดฟันแขนดำ ดำหลบทัน มีดจึงไปถูกหน้าอกขาวแล้วถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา กฎหมายให้ถือว่าแดงมีเจตนากระทำต่อขาวโดยโอนเจตนาเดิมมาด้วยคือเจตนาทำร้าย เมื่อขาวตายลง แแดงก็มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาตามมาตรา 290

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

การที่จำเลยไล่ติดตามจับคนร้ายไปแล้วใช้ปืนยิงคนร้าย แต่กระสุนไปถูกผู้เสียหายนั้น เป็นการกระทำที่จำเลยมีเจตนาต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 60 ให้ถือว่าจำเลยกระทำโดยเจตนาแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น หากเป็นการกระทำโดยประมาทไม่ (ฎีกาที่ 784/2509)

ความผิดฐานปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340 วรรคท้ายนั้น หมายถึงบุคคลอื่นมิใช่พวกปล้นด้วยกันเอง ฉะนั้นการที่จำเลยกับพวกปล้นทรัพย์และใช้ปืนยิงเจ้าทรัพย์ แล้วกระสุนพลาดไปถูกพวกคนร้ายด้วยกันตาย จำเลยจึงมีความผิดเพียงฐานปล้นโดยใช้ปืนยิงตามมาตรา 340 วรรคสี่ และฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาตามมาตรา 288 ประกอบด้วยมาตรา 60 (ฎีกาที่ 1917/2511)

จำเลยชักปืนสั้นออกมาจ้วงนกก้องจะยิง ส. ข. พวกของจำเลยรีบเข้าปิดปืนให้เฉไปเสีย กระสุนปืนที่สั้นออกมาจึงพลาดไปถูก จ. พวกของจำเลยถึงแก่ความตาย กรณีดังนี้มีโชอุบัติเหตุ จำเลยต้องรับผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ 651/2513)

ทางพิจารณาได้ความว่า กระสุนปืนที่จำเลยที่ 2, 3 ยิงจำเลยที่ 1 พลาดไปถูกผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส แม้พียงใจทาก็ไม่ได้รับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 60 มาด้วยศาลก็นำมาตรา 60 มาปรับแก้คดีได้ เพราะมิใช่เป็นบทกำหนดโทษที่จะใช้ลงแก่จำเลย (ฎีกาที่ 963/2517)

จำเลยเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจทำหน้าที่รักษาความสงบอยู่ในงานวัดได้เข้าไปจับกุม น. เพราะมีคนมาแจ้งว่า น. มีอาวุธปืนและกำลังจะก่อเหตุร้ายในวงร่าวง น. สลัดหลุดจนจำเลยล้มลง พอจำเลยลุกขึ้นได้ก็ใช้ปืนยิงไปทาง น. ซึ่งกำลังวิ่งหนี โดย น. มิได้ใช้อาวุธปืนยิงจำเลยก่อน กระสุนปืนที่จำเลยยิงพลาดไปถูก ส. ซึ่งอยู่ใกล้วงร่าวงถึงแก่ความตาย ดังนี้ ถือไม่ได้ว่าเป็นการใช้วิธีที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งการจับหรือเป็นการกระทำเพื่อป้องกันตัวจำเลย จำเลยจึงมีความผิดฐานฆ่า ส. โดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ประกอบด้วยมาตรา 60 (ฎีกาที่ 1337/2517)

จำเลยใช้ปืนลูกซองสั้นยิงผู้ตาย 1 นัด แต่ไม่ถูก หลังจากจำเลยยิงแล้ว มีคนอื่น ซึ่งมีได้ร่วมกระทำผิดกับจำเลยยิงปืนมาทางผู้ตายอีกหลายนัด กระสุนถูกผู้ตายถึงแก่ความตาย ดังนี้ จำเลยมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้ตาย ปืนที่ยิงเป็นปืนลูกซองสั้นกระสุนปืนแผ่กระจาย จำเลยย่อมรู้ดีว่ากระสุนปืนที่ยิงไปนั้นอาจถูกผู้ตายหรือผู้อื่นที่อยู่ในรัศมีของกระสุนปืนที่จำเลยยิงได้ ฉะนั้น เมื่อกระสุนปืนที่จำเลยยิงผู้ตายพลาดไปถูก ส. ย่อมถือว่าจำเลยกระทำโดยเจตนาแก่ ส. ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 60 จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่า ส. ด้วย (ฎีกาที่ 2259/2519)

กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นการกระทำโดยพลาด มีดังต่อไปนี้

1. การกระทำโดยประมาท กรณีนี้มีใช้การกระทำโดยพลาด เพราะกฎหมายบัญญัติไว้ชัดว่าการกระทำโดยพลาดย่อมเกิดเฉพาะการกระทำโดยเจตนาเท่านั้น ดังนั้นหากผู้กระทำได้กระทำโดยประมาทต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป จะถือว่าผู้กระทำกระทำโดยประมาทต่อบุคคลผู้ได้รับผลร้ายโดยพลาดไปไม่ได้ ไม่เป็นการกระทำโดยพลาด แต่เป็นการกระทำโดยประมาทนั่นเอง

2. ผลร้ายที่เกิดขึ้นเพราะอุบัติเหตุ กรณีผลเกิดจากอุบัติเหตุนี้มิใช่เป็นการกระทำโดยเจตนา เมื่อมิได้กระทำโดยเจตนาจึงมิใช่เป็นการกระทำโดยพลาด เช่น นายสมแบกปืนจะไปยิงเป้าที่สนามยิงปืน โดยบรรจุกระสุนไว้แต่ยังมิได้ขึ้นนกเดินไปสะดุดก้อนหินแล้วหกล้มทำให้ปืนหล่นลงกระสุนปืนไปถูกนายชวยได้รับบาดเจ็บ แล้วเลยไปถูกนายซาถึงแก่ความตาย กรณีนี้มีใช้เป็นเรื่องของการกระทำโดยพลาดแต่เกิดขึ้นโดยอุบัติเหตุ มิใช่เกิดจากเจตนา และถ้านายสมได้ใช้ความระมัดระวังเพียงพอแล้ว ก็มิใช่เรื่องกระทำโดยประมาท

3. ไม่เกิดผลร้ายแก่บุคคลที่สาม ที่ถือว่าเป็นการกระทำโดยพลาดนั้นต้องมีผลร้ายเกิดขึ้นแก่ฝ่ายที่สาม หากไม่เกิดผลร้ายแก่บุคคลที่สามแล้วก็ไม่ใช่เป็นการกระทำโดยพลาด เช่น ก. ยิง ข. แต่กระสุนไม่ถูก ข. เลยไปถูกต้นไม้ ไม่ใช่การกระทำโดยพลาด คนทั่วไปมักจะพูดว่า "ยิงพลาด" อย่างนี้ ก. ผิดฐานพยายามฆ่า ข.

4. ผลร้ายที่เกิดขึ้นมิได้เป็นผลประเภทเดียวกับเจตนากระทำ กรณีเจตนากระทำต่อบุคคลแต่พลาดไปเกิดกับทรัพย์สินสิ่งของของบุคคลอื่น ก็มิใช่เรื่องการกระทำโดยพลาด เช่น แดงยิงดำด้วยปืน กระสุนไม่ถูกดำ เลยไปถูกโทรทัศน์ในบ้านคนอื่น จอภาพแตก อย่างนี้ผลร้ายเกิดแก่ทรัพย์สิน เป็นคนละประเภทกับผลที่แดงเจตนากระทำต่อซึ่งเป็นบุคคล จึงนำเรื่องพลาดมาปรับข้อเท็จจริงนี้ไม่ได้

5. ผลที่เกิดขึ้นนั้นผู้กระทำย่อมเล็งเห็นได้ ถือเป็นผลที่เจตนากระทำตาม มาตรา 59 ไม่ใช่การกระทำโดยพลาด เช่น ก. ใช้ปืนยิงนักศึกษาคนหนึ่งในห้องบรรยาย มี นักศึกษานั่งฟังอาจารย์บรรยายอยู่เต็มห้อง กระสุนพลาดไปถูกนักศึกษาคนอื่นถึงแก่ความตาย ก. ย่อมเล็งเห็นได้ว่ากระสุนถูกนักศึกษาคนอื่นได้ เป็นเจตนาฆ่านักศึกษาคนอื่น ไม่เป็นการ กระทำโดยพลาด หรือกรณีจำเลยชิงลวดเส้นเดียวและเล็กไว้บริเวณบ้านและปล่อย กระแสไฟฟ้าให้ลั่นไปตามลวดนั้นเพื่อกันขโมย เมื่อเวลาจวนสว่างผู้ตายซึ่งเป็นเด็กหญิงและ เป็นหลานของจำเลยเข้าไปในรั้วบ้านจำเลย และมาถูกสายไฟฟ้าของจำเลยเข้าถึงแก่ความตาย ไม่ถือเป็นการกระทำโดยพลาด และการกระทำของจำเลยไม่เป็นการป้องกันสิทธิของตน จำเลยมีความผิดฐานทำให้คนตายโดยไม่เจตนาตามมาตรา 290 (ฎีกาที่ 32/2510)

6. ถ้าบุคคลที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อได้ตายไปก่อนแล้ว หรือไม่มีตัวตนอยู่ เลย และได้เกิดผลร้ายแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไปเพราะการกระทำนั้น ไม่ถือว่าเป็นการกระทำ โดยพลาด เพราะในเรื่องการกระทำโดยพลาดนี้ ตัวบทมาตรา 60 บัญญัติไว้ว่า "ผู้ใดเจตนา กระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป..." เพราะฉะนั้น ผู้กระทำต้องมีเจตนากระทำต่อตัวบุคคล หรือทรัพย์สินของบุคคล คำว่า "บุคคลหนึ่ง" ในที่นี้ จะต้องมิสภาพบุคคลอยู่ก่อนที่ผู้กระทำจะได้ลงมือกระทำ หากตายไปแล้วหรือไม่มีตัวตนอยู่ เลย ผู้กระทำก็ไม่อาจกระทำต่อบุคคลใดได้ เมื่อตอนแรกกระทำไปไม่เป็นความผิดเพราะขาด องค์ประกอบความผิด ผู้ถูกกระทำไม่มีสภาพบุคคลแล้ว ผลร้ายที่เกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งจึงถือ ว่าเป็นการกระทำโดยพลาดตามมาตรา 60 ไม่ได้ ถ้าเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินของบุคคลก็คง ไม่มีปัญหา เพราะทรัพย์สินนั้นตามปกติแล้วต้องมีเจ้าของ แม้เจ้าของตายไปแล้วทรัพย์สินนั้น ก็ต้องตกแก่ทายาท ก็ถือว่าเป็นทรัพย์สินของบุคคล เช่น ต้องการขว้างรถยนต์คันหนึ่ง แต่เจ้าของ ตายไปก่อนแล้ว ดังนี่รถยนต์ก็ต้องตกเป็นของทายาท นั่นคือผู้กระทำก็มีเจตนากระทำต่อ ทรัพย์สินของบุคคลเช่นกัน และแม้การกระทำนั้นพลาดไปถูกรถยนต์ของอีกคนหนึ่ง ก็ถือว่าเป็น การกระทำโดยพลาดตามมาตรา 60 นี้ได้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่กระทำต่อตัวบุคคล เช่น แดงต้องการฆ่าดำ โดยยิงไปที่ศพดำบนเตียง ซึ่งดำได้ตายไปก่อนหน้านั้นแล้วหลายชั่วโมง แม้กระสุนทะลุศพดำแล้วเลยไปถูกขาวตาย กรณีนี้ก็ไม่ใช่การกระทำโดยพลาดซึ่งกรณีนี้ ต่างกันในเรื่องการกระทำต่อตัวบุคคล แต่บุคคลผู้ถูกกระทำมิได้อยู่ ณ ที่นั้น โดยกระทำต่อ สิ่งของแทน เพราะผู้กระทำสำคัญผิดว่าสิ่งนั้นเป็นตัวบุคคลที่ตนต้องการจะกระทำ เช่น แดง ต้องการยิงดำ จึงเข้าไปในบ้านของดำ เหลือบเห็นหุ่นซีมึงเข้าใจว่าเป็นดำ จึงยิงหุ่นนั้น กระสุนปืนทะลุฝาห้องไปถูกคนใช้ที่อยู่อีกห้องหนึ่งถึงแก่ความตาย กรณีนี้แดงมีเจตนาฆ่าดำ

ครบองค์ประกอบความผิดแล้วเพราะคำยังมีตัวตนอยู่ เพียงแต่ไม่ได้อยู่ในบ้าน ดังนั้นถือว่า
แดงมีเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่งคือดำ ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งคือคนไข้
ถือว่าแดงเจตนากระทำต่อคนไข้ผู้ได้รับผลร้าย จึงมีความผิดฐานฆ่าคนตาย

ข้อยกเว้นการกระทำโดยพลาด

ความในตอนท้ายมาตรา 60 ที่ว่า "...แต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้น
เพราะฐานะของบุคคลหรือเพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย มิให้
นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น"

จะเห็นว่า การกระทำโดยพลาดนี้กฎหมายบัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้โดยชัดแจ้ง ไม่
เหมือนกับการกระทำโดยสำคัญผิดตามมาตรา 61 ซึ่งต้องอ้างหลักทั่วไปตามมาตรา 62 วรรค
ท้ายมาใช้ ในเรื่องของการกระทำโดยพลาดนี้ถ้าผลที่เกิดขึ้นแก่ผู้ถูกกระทำคนแรกกับ
บุคคลที่ได้รับผลร้ายโดยพลาดไปนั้นทำให้ผู้กระทำรับโทษแตกต่างกัน ก็ต้องถือว่าถ้าการ
กระทำพลาดไปนั้นทำให้ความรับผิดชอบลดลง ผู้กระทำก็ต้องรับโทษไปตามนั้น แต่ถ้าการกระทำที่
พลาดไปนั้นเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้รับโทษหนักขึ้น ผู้กระทำก็รับโทษหนักขึ้นไม่ได้ ซึ่ง
กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 60 ตอนท้ายว่ามีให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษ
ผู้กระทำให้หนักขึ้น จึงต้องรับโทษธรรมดาไป ซึ่งการรับโทษหนักขึ้นนั้นมีด้วยกัน 2 กรณี คือ

ก. ฐานะของบุคคลระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย

การที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างนี้ก็เพราะว่า เป็นการนอกเหนือจากเจตนาเดิมของ
ผู้กระทำ ผู้กระทำมิได้เจตนากระทำผิดในบทบัญญัติที่ต้องรับโทษหนักขึ้น การกระทำที่ทำให้
ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น การฆ่าบุพการี มีโทษหนักกว่าฆ่าบุคคลธรรมดา (มาตรา
288-289) กรณีที่มีให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น คือ

ก. ฐานะของบุคคล ได้แก่ ในฐานะของเจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ตาม
มาตรา 289 (2) หรือในฐานะผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามมาตรา 289 (3) เช่น คำมีเจตนาฆ่า
แดง จึงใช้ปืนยิงแดง แต่พลาดไปถูกตำรวจซึ่งกำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ถึงแก่ความตาย ดังนี้ คำ
มีเจตนากระทำต่อตำรวจคนนั้นคือเจตนาฆ่า แต่ในกรณีนี้ไปเข้าบทบัญญัติของกฎหมายที่ต้อง
รับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 289 แต่ลงโทษหนักตามมาตรานี้ไม่ได้ เพราะเกี่ยวกับฐานะของ
บุคคล ดังนั้นคำย่อมมีความผิดฐานฆ่าคนธรรมดาตายตามมาตรา 288 หรือถ้าคำมีเจตนาฆ่า

เจ้าพนักงานขณะปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้ปืนยิงแต่พลาดไปถูกชาวบุคลลธรรมดาตาย จำยอมมีความผิดฐานฆ่าบุคลลธรรมดาตายตามมาตรา 288

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย นั้นคือเป็นความสัมพันธ์ทางสายโลหิตระหว่างผู้กระทำกับบุพการีของตน เช่น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ทวด ซึ่งถือตามความเป็นจริง ตัวอย่างเช่น ก. เจตนาฆ่า ข. ซึ่งเป็นบุคลลธรรมดา แต่พลาดไปถูกบิดาตาย แม้กฎหมายจะถือว่าเจตนากระทำต่อบิดาคือบุคคลที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้นก็ตาม ก. คงรับโทษฐานฆ่าบุคลลธรรมดาตายตามมาตรา 288 ไม่มีความผิดฐานฆ่าบุพการีตายตามมาตรา 289 (1) เพราะเหตุว่าจะนำบทบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นเพราะความสัมพันธ์ระหว่าง ก. กับบิดามารดาโทษ ก. ให้หนักขึ้นไม่ได้

มีปัญหาว่าถ้าผู้กระทำมีเจตนาจะกระทำต่อบุพการี แต่ผลของการกระทำเกิดแก่บุพการีอีกคนหนึ่งโดยพลาดไป ดังนี้ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นหรือไม่

สำหรับปัญหานี้ก็ต้องวินิจฉัยโดยอาศัยหลักมาตรา 60 ตอนท้ายเช่นกัน เช่น นายเนรคุณมีเจตนาจะฆ่าแม่ จึงใช้ปืนยิงแม่ แต่กระสุนพลาดไปถูกยายถึงแก่ความตาย กฎหมายให้ถือว่านายเนรคุณมีเจตนาฆ่ายาย แต่เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้น เพราะความสัมพันธ์ระหว่างนายเนรคุณกับยายผู้ได้รับผลร้ายคือสัมพันธ์กันในฐานะเป็นผู้สืบสันดานกับบุพการี จึงรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 289 (1) ไม่ได้ คงรับผิดฐานฆ่าบุคลลธรรมดาตามมาตรา 288 กล่าวคือกรณีนี้เป็นเรื่องฆ่าคนซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 288 ส่วนกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นคือมาตรา 289 (1) จึงรับโทษหนักขึ้นไม่ได้ มีปัญหาต่อไปว่าถ้านายเนรคุณมีเจตนาฆ่าบุพการีคือแม่ โดยใช้ปืนยิงแม่ แต่กระสุนพลาดไปถูกเจ้าพนักงานขณะปฏิบัติหน้าที่อยู่ตาย อย่างนี้นายเนรคุณมีความผิดฐานฆ่าบุพการีตาย หรือฆ่าคนธรรมดาตาย ตามปัญหานี้ก็ใช้หลักมาตรา 60 ตอนท้ายมาวินิจฉัยเช่นกัน โดยถือว่านายเนรคุณมีเจตนาฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ตามมาตรา 289 (2) แต่รับโทษหนักตามมาตรา 289 ไม่ได้ คงมีความผิดฐานฆ่าคนธรรมดาตายตามมาตรา 288 เพราะเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นเพราะฐานะของบุคคลระหว่างผู้กระทำคือนายเนรคุณกับบุคคลที่ได้รับผลร้ายคือเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ จึงรับโทษหนักไม่ได้

ในกรณีผู้กระทำได้กระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อน หรือมีเจตนากระทำตามมาตรา 289 (4) - (7) แต่พลาดไปถูกบุคคลอื่น ผู้กระทำก็ต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 289 (4) - (7) เพราะเป็นเรื่องพฤติการณ์ประกอบเจตนา ไม่ใช่เป็นฐานะของบุคคลหรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้ายตามมาตรา 60 ตอนท้าย เช่น จำเลยมีปากเสียงชกต่อย ค.

ด้วยสาเหตุปักใจเชื่อว่า ค. เป็นคนร้ายฆ่าบิดาตน จำเลยสู้ไม่ได้และกลับไปก่อน ต่อมาอีก 30 นาที ค. ขับรถจักรยานกลับบ้านมี ป. นั่งซ้อนท้ายไปด้วย จำเลยดักข่มอยู่ในป่าข้างทาง ใช้ปืนแก๊ปยาวที่ถือติดมือมายิง ค. แต่กระสุนปืนพลาดไปถูก ป. ตาย ดังนั้นเป็นการกระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อน จำเลยมีความผิดตามมาตรา 289 (4) ประกอบด้วยมาตรา 60 (ฎีกาที่ 370/2527)

การกระทำโดยพลาดมีพยายามหรือไม่

การกระทำโดยพลาดนี้หากผู้กระทำเจตนากระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ไม่เกิดผลตามเจตนา ผลของการกระทำกลับพลาดไปเกิดกับอีกบุคคลหนึ่ง ก็ต้องรับผิดฐานพยายามกระทำ ความผิดตามเจตนาเดิม และรับผิดในผลที่เกิดแก่บุคคลที่ได้รับผลร้ายด้วย เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษตามบทที่มีโทษหนัก

ตัวอย่าง ก. เจตนาฆ่า ข. ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา แต่พลาดไปถูก ค. บุคคลธรรมดา ตาย ถือว่า ก. เจตนาฆ่า ค. (มาตรา 288, 60) และพยายามฆ่า ข. (มาตรา 288, 80) การกระทำเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ใช้บทหนักลงโทษ (มาตรา 288,60,90)

แดงเจตนาฆ่าดำซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา แต่พลาดไปถูกบิดาตาย ถือว่าแดงเจตนาฆ่าบิดา (มาตรา 289 (1), 60) และพยายามฆ่าดำ (มาตรา 288, 80) บทหนักคือเจตนาฆ่าบิดา (มาตรา 289 (1), 60) แต่ในกรณีกฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้นมิให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น จึงลงโทษแดงฐานฆ่าบุคคลธรรมดา (มาตรา 288, 60, 90)

แดงเจตนาฆ่าบิดา แต่พลาดไปถูกดำบุคคลธรรมดาตาย ถือว่าแดงเจตนาฆ่าดำ (มาตรา 288,60) และพยายามฆ่าบิดา (มาตรา 289(1), 80) การกระทำของแดงเป็นกรรมเดียวแต่ผิดกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษบทหนักตามมาตรา 90 คือเจตนาฆ่าบุคคลธรรมดา ซึ่งมีโทษหนักกว่าพยายามฆ่าบิดา

แดงเจตนาฆ่าบิดาแต่พลาดไปถูกดำบุคคลธรรมดาบาดเจ็บ ถือว่าแดงพยายามฆ่าดำ (มาตรา 288, 60, 80) และพยายามฆ่าบิดา (มาตรา 289 (1), 80) ลงโทษบทหนักคือพยายามฆ่าบิดา (มาตรา 289(1), 80, 90)

ก. เจตนาฆ่ามารดา แต่พลาดไปถูกบิดาบาดเจ็บ ถือว่า ก. พยายามฆ่าบิดา (มาตรา 289 (1), 60, 80) แต่กรณีพยายามฆ่าบิดานั้นเป็นกรณีกฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น มิให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น จึงถือว่า ก. มีความผิดฐานพยายาม

ฆ่ามารดา (มาตรา 289(1), 80) บทหนึ่ง และมีความผิดฐานพยายามฆ่าคนธรรมดา (มาตรา 288, 80) อีกบทหนึ่ง การกระทำของ ก. เป็นกรรมเดียวแต่ผิดกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษบทหนักตามมาตรา 90 คือฐานพยายามฆ่ามารดา

การใช้ปืนยิงคนในร้านขายสุรา แม้ผู้ยิงจะเมาสุราก็ตามก็อาจแลเห็นผลได้ว่าผู้ถูกยิงจะถึงตายได้ เมื่อกระสุนปืนพลาดไปถูกบุคคลอื่นบาดเจ็บสาหัส ก็ต้องมีความผิดฐานพยายามฆ่าคน (ฎีกาที่ 241-242/2504)

จำเลยใช้อาวุธปืนลูกซองยิงผู้ตาย 1 นัด แต่ไม่ถูก หลังจากจำเลยยิงแล้วมีคนอื่น ซึ่งมีได้ร่วมกระทำผิดกับจำเลยยิงปืนมาทางผู้ตายอีกหลายนัด กระสุนถูกผู้ตายถึงแก่ความตาย ดังนี้ จำเลยมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้ตาย ปืนที่ยิงเป็นปืนลูกซองสั้นกระสุนปืนแผ่กระจาย จำเลยย่อมรู้ดีว่ากระสุนปืนที่ยิงไปนั้นอาจถูกผู้ตายหรือผู้อื่นที่อยู่ในรัศมีของกระสุนปืนที่จำเลยยิงได้ ฉะนั้นเมื่อกระสุนปืนที่จำเลยยิงผู้ตายพลาดไปถูก ส. ย่อมถือว่าจำเลยกระทำโดยเจตนาแก่ ส. ตามมาตรา 60 จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่า ส. ด้วย (ฎีกาที่ 2259/2519)

ผู้เสียหายกับจำเลยทะเลาะกัน ในที่สุดจำเลยชักปืนเล็งไปที่หน้าอกผู้เสียหายและขึ้นนกจะยิงในระยะห่างประมาณ 1 เมตรเศษ สามีจำเลยเข้าจับมือกดลงต่ำ ปืนสั้นกระสุนปืนถูกผู้อื่นที่เห็น ดังนี้จำเลยมีความผิดฐานพยายามฆ่า (ฎีกาที่ 870/2526) คดีนี้เป็นตัวอย่างของการกระทำโดยพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากบุคคลภายนอกที่ทำให้การกระทำนั้นพลาดไปก็ได้

การกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิด หรือได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง ถ้าผู้กระทำได้กระทำโดยพลาดไป ก็ต้องถือว่าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิด หรือได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยลงเช่นเดียวกัน เช่น การป้องกันตัว ความจำเป็น หรือบันดาลโทสะ เป็นต้น

ป้องกันสิทธิ ตัวอย่างเช่น จำเลยตั้งใจฟันผู้ที่จุดคร่าและทำร้ายบุตรสาวจำเลย เพื่อป้องกันชีวิตบุตรสาวจำเลย แต่ฟันพลาดไปถูกผู้ที่เข้ามาห้าม ดังนี้ เป็นการป้องกันไม่เป็นความผิด แม้จะพลาดไปก็ได้รับผลของการกระทำอันเป็นการป้องกันด้วย (ฎีกาที่ 404/2497)

จำเลยกับผู้เสียหายไปบ้านงานบวชนาค จำเลยกับผู้ตายเกิดโต้เถียงกัน ผู้เสียหายจึงชวนจำเลยกลับมาได้ประมาณ 10 เมตร ผู้ตายตามมาเรียกให้หยุด แล้วตะคอกจำเลย จำเลยล้มลง ลูกขึ้นก็ยังถูกเตะอีก เมื่อผู้ตายเตะ จำเลยก็ใช้มีดปลายแหลมที่ติดตัวแทงสวนไปกระทำอยู่เช่นนี้ 2-3 ครั้ง ระหว่างนั้นผู้เสียหายเข้าขวางเพื่อห้าม จึงถูกมีดได้รับบาดเจ็บ การที่ผู้เสียหายถูกแทงนั้นจำเลยไม่มีเจตนาแทงผู้เสียหายโดยตรง แม้มาตรา 60 จะถือว่าจำเลยมีเจตนาแทงผู้เสียหายก็ดี แต่การกระทำของจำเลยเป็นผลสืบเนื่องจากจำเลยแทงผู้ตายเพื่อ

ป้องกันสิทธิพอสมควรแก่เหตุอันไม่เป็นความผิด แม้ผลของการกระทำอาจเกิดแก่ผู้เสียหาย โดยพลาดไป ก็ต้องถือว่าการกระทำโดยพลาดไปนั้นเป็นการป้องกันสิทธิของจำเลยพอสมควร แก่เหตุเช่นเดียวกัน จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้เสียหาย (ฎีกาที่ 205/2516)

บุตรจำเลยถูก ช. ตี จำเลยเข้าห้าม ช. ตี จำเลยด้วยไม้แก่น จำเลยล้มลง ช. จะตี อีก จำเลยยิง ช. 1 นัด กระสุนปืนถูก ช. และ จ. เป็นอันตรายสาหัสทั้ง 2 คน ดังนี้ เป็น ปัญหาข้อกฎหมายซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นการป้องกันสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ 17/2520)

ความจำเป็น ตัวอย่างเช่น แดงเอาปืนขู่ทำให้ชกขาว ดำไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จึงชกขาว ขาวหลบทัน หมัดไปถูกเขี้ยวปากแตก จะเห็นได้ว่าการกระทำของดำนั้นเจตนา เดิมกระทำไปด้วยความจำเป็น เพราะถูกแดงบังคับด้วยปืน เป็นการกระทำความผิดโดยความ จำเป็นพอสมควรแก่เหตุ ดำจึงไม่ต้องรับโทษในผลร้ายที่เกิดขึ้นกับเขี้ยวโดยพลาดไป

ป้องกันเกินกว่าเหตุ ตัวอย่างเช่น มีคนร้ายพยายามจัดแวงโรงเรียน ซึ่งเก็บ ของมีค่าในเวลาที่จำเลยซึ่งเป็นภารโรงมีหน้าที่เฝ้าโรงเรียนไม่อยู่ ครั้นจำเลยมา คนร้ายหนี จำเลยติดตามไล่จับและใช้ปืนยิงคนร้ายโดยเจตนาป้องกันทรัพย์สินของโรงเรียน แต่กระสุน ปืนไปถูกผู้เสียหายซึ่งเดินมาโดยบังเอิญ เป็นการกระทำโดยพลาดตามมาตรา 60 ไม่ใช่การ กระทำโดยประมาท แต่การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำโดยเจตนาป้องกันทรัพย์สินที่เกิน สมควรแก่เหตุ มีความผิดตามมาตรา 288, 80 ประกอบด้วยมาตรา 68, 69 (ฎีกาที่ 714/2509)

จำเลยตั้งใจยิงคนร้ายที่ปล้ำต่อสู้กับบุตรสาวและบุตรเขยของจำเลยในน้ำลึกถึงเอว เพื่อช่วยเหลือบุตรสาวและบุตรเขยให้พ้นภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อ กฎหมายที่ยังมีอยู่ คนร้ายมีอาวุธอะไรหรือไม่ เมื่อกระสุนปืนที่จำเลยยิงพลาดไปถูกบุตรเขย ถึงแก่ความตาย การกระทำของจำเลยย่อมเป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนาเพื่อป้องกันผู้อื่น เกินสมควรแก่เหตุ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ประกอบด้วยมาตรา 60, 69 (ฎีกาที่ 892/2515)

ผู้ตายไล่จ้วงแทงจำเลยด้วยมีด ตัวมีดยาวคืบเศษ จำเลยยิงด้วยปืนพก 7.65 มม. 7 นัด เมื่ออยู่ห่าง 1 วา กระสุน 1 นัดพลาดไปถูกผู้อื่นบาดเจ็บเป็นการกระทำเพื่อป้องกันเกิน กว่าสมควรแก่เหตุ ความผิดฐานฆ่าคนและพยายามฆ่าคนเป็นกรรมเดียวกัน (ฎีกาที่ 1428/2520)

จำเลยได้ยินเสียงน้องสาวภริยาจำเลยร้องขอให้ช่วย จึงวิ่งขึ้นไปบนบ้าน ก็ถูกยิง สวนออกมาจากในห้องซึ่งเป็นที่มืด จำเลยย่อมจะใช้อาวุธปืนซึ่งติดตัวอยู่ยิงโต้ตอบไปได้ เพราะจำเลยอาจถูกยิงอีกได้เนื่องจากอยู่ในที่โล่ง ที่จำเลยใช้ปืนยิงถือได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อ

ป้องกัน แต่การที่จำเลยใช้ปืนยิงเข้าไปในห้องหลายนัด โดยไม่คำนึงถึงว่านอกจากคนร้ายแล้วยังมีผู้อื่นอยู่อีก ทำให้กระสุนปืนพลาดไปถูกผู้อื่นถึงแก่ความตายด้วย การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำเพื่อป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ 3451/2528)

บันดาลโทสะ ตัวอย่างเช่น จำเลยถูกคนราว 10 คน กลุ่มรวมชกต่อยจำเลยจึงชักปืนออกมา พวกที่กลุ่มรวมผละหนีไป จำเลยยิงปืนไป จำเลยยิง 1 นัด กระสุนพลาดไปถูกผู้เสียหาย วินิจฉัยว่าจำเลยถูกข่มเหงแล้วจำเลยได้ยิงคนที่ข่มเหงในขณะนั้น แต่เนื่องจากคนที่ข่มเหงต่างวิ่งหนี กระสุนปืนจึงพลาดไปถูกผู้เสียหายเข้า จำเลยจึงมีความผิดตามมาตรา 60 แต่การกระทำของจำเลยเป็นผลสืบเนื่องมาจากจำเลยถูกข่มเหงโดยไม่เป็นกรรม และกระทำลงไปในขณะบันดาลโทสะ จำเลยจึงควรได้รับประโยชน์ตามมาตรา 72 จำเลยมีความผิดตามมาตรา 288, 80 ประกอบด้วยมาตรา 72, 60 (ฎีกาที่ 1682/2509)

ข้อแตกต่างระหว่างการกระทำโดยพลาดตามมาตรา 60 และการสำคัญผิดตามมาตรา 61

1. การกระทำโดยพลาดมีบุคคล 3 ฝ่าย คือ

- 1) ผู้กระทำ
- 2) ผู้ถูกกระทำซึ่งผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อ
- 3) ผู้ได้รับผลร้ายจากการกระทำโดยพลาด

ส่วนสำคัญผิดตามมาตรา 61 นั้น มีบุคคล 2 ฝ่าย คือ

- 1) ผู้กระทำ
- 2) ผู้ถูกกระทำเพราะสำคัญผิด

2. การกระทำโดยพลาดมีเหตุยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นมาลงแก่ผู้กระทำโดยถือความสัมพันธ์หรือฐานะของบุคคลระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย

ส่วนการสำคัญผิดตามมาตรา 61 นั้น กฎหมายมิได้บัญญัติยกเว้นไว้ อย่างเช่น เรื่องการกระทำโดยพลาด แต่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 62 วรรคท้าย มาปรับกล่าวคือบุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น เมื่อบุคคลนั้นไม่รู้ข้อเท็จจริง ก็ต้องรับโทษในฐานะกระทำผิดธรรมดาเท่านั้น

3. การกระทำโดยพลาดมีพยายามกระทำผิดต่อผู้ถูกกระทำซึ่งผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อได้ กล่าวคือ ถ้ากระทำต่อบุคคลที่ถูกกระทำคนแรกนั้นไม่สำเร็จตามที่ประสงค์ ก็เป็นเรื่องการพยายามกระทำผิด

ส่วนการสำคัญผิดตามมาตรา 61 นั้น ไม่มีการพยายามกระทำความผิดต่อผู้ซึ่ง
กระทำมีเจตนากระทำต่อแต่เริ่มแรก เพราะว่าจะอ้างว่าไม่มีเจตนากระทำต่อบุคคลที่สำคัญผิด
ไปนั้นไม่ได้ เมื่อได้กระทำไปโดยสำคัญผิดแล้วถือว่าความผิดนั้นเกิดแก่บุคคลนั้นไปแล้วโดย
ไม่ต้องพิจารณาว่ากระทำต่อบุคคลแรกนั้นจะมีความผิดหรือไม่